

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 8

Ptuj, 22. februarja 1920

II. letnik

Socialistično glasilo „Naprej“ kritikuje mestni ptujski proračun.

Ni mu prav, da so se izdatki znižali od 13 milijonov na 3 milijone.

Pogovorimo se odkrito. Res je sicer, da Ptuj potrebuje vodovod, električno razsvetljavo in dobro kanalizacijo.

Glede električne razsvetljave so načrti napravljeni od preje. Pred par tedni od mestnega sosveta izvoljeni posebni odsek je tudi že stopil v stike s falsko elektrarno in je njegova naloga, da ukrene tekom časa vse potrebno za uvedbo električne razsvetljave itd. pri nas.

Kar se tiče ostalih naprav, pač vsakdo ve, da se potrebni material sploh ne more dobiti.

Razven tega bi bile cene tako strašne, da bi jih mesto sedaj ne zmoglo.

Dvignil bi se vihar nevolje, če bi mestni sosvet sedaj obremenil mestne prebivalce še z novimi 11. milijoni.

To ve tudi čepisnik „Napreja“, kakor to ve itak vsak poznavalec razmer.

Socialistični pisec pa je namenoma zahrbtnen. Imel je dovolj prilike v proračunskem odseku in pri proračunski seji uveljaviti svoje zahteve. Proračun je bil sprejet soglasno.

Dotičnik bi zabavljaj še mnogo hujše za hrbtnom, če bi se bil sprejel proračun za 13 milijon kron izdatkov. Se poznamo!

„Dr. Tone-ta“ je član ptujске socialistične organizacije prosil, da mu napravi prošnjo za podelitev pravice izvajanje gostilne v Panonski ulici štev. 6.

Zaprošeni je tej želji rad brezplačno ugodil. Kljub opetovanim prošnjam socialističnega člana pa dr. Tone njemu ni obljubil pri seji sosveta glasovati zanj, ker bi bilo to proti-socialno dejanje.

Dotičnik ima namreč itak službo, ki mu da dobro eksistenco a malo dela.

V pisarni napravljena prošnja pravično mislečega sosvetnika ne sme ovirati, da pri

seji objektivno sodi. To mora dotičnik vedeti, ker je to skušal na lastni koži. Naj sporoči to piscu „Napreja“, da se potem ne bo hudoval po časopisih nad pristaši JDS in zlasti ne na dr. Tone-ta.

Vrlemu možu v spomin.

Težka človeku ni zemlje odeja,
vzamejo vsebe ganjene moči.
Dr. Prešeren.

Težko je pisati nekrolog v spomin možu, kremenitemu značaju, kakor je bil pred kratkim umrli šolski ravnatelj pri Mali Nedelji, gotpod Simon Cvahte. Nemški pesnik Schiller pravi, da ima čudnost svoje junake kakor slava in sreča. Ta g. Simon Cvahte je bil junak čudnosti in kreposti v pravem pomenu te besede, čeravno se ni dosti čitalo o njem in o njegovem tihem delovanju po časopisih in se ga ni slavilo po shodih in zborovanjih.

Ko sva pred več kakor 50 leti posečala gimnazijske klopi v mariborski gimnaziji, kamor naju je usoda zanesla in želja ukagoljiva kača, kakor poje naš dečni pevec prvak: sva se seznanila in osebno sprijateljila. To prijateljstvo je trajalo do njegove smrti, če tudi so se razmere tako predrugačile, da sva se jako redko krat osebno videla.

On gimnazije sicer ni dovršil, ker ga je vojaška služba prisilila pretrgati svoje študije. Po končani triletni vojaški službi posvetil se učiteljstvu, in prav je storil. Učitelj je v takratnih časih lahko veliko več koristil svojemu narodu, kakor drugi intelgent z višjo izobrazbo, če je le bil tako kremenitega in poštenega značaja, kakor je bil ravno umrli g. Simon Cvahte. Pri Mali Nedelji služboval je nad 35 let in vzgojil toraj več kakor eno generacijo v narodnem duhu.

Drugi njegovi tovariši si izbirajo kakor hitro postanejo definitivni zdajto, zdajano mesto, ter si mislijo s tem samo udobnost svojega zasebnega življenja povečati. — G. Simon Cvahte v svoji skromnosti ni hotel

kompetirati na drugo udobnejšo mesto, čeravno je tudi imel se ozirati na vzgojo svojih otrok, ktere nikakor ni zanemarjal. To mu jaz štejem v ne malo zaslugo. Pri Mali Nedelji si je z svojo prijaznostjo in postrežljivostjo pridobil zaupanje in spoštovanje vseh poštenjakov. Lahko se reče, da ni imel osebnega neprijatelja, če tudi je bil vselej in povsod pristaš napredne stranke.

Druga ne manj važna zasluga umrlega pokojnika je ta, da je vzpodbujal talentirane mladeniče k obisku srednjih šol, ter s tem pripomogel širiti kroge naše intelegena. Take talentirane mladeniče je privatno podučeval v nemščini, ker je bilo to potrebno za vzprejemni izpit v srednješole po takratnih šolskih postavah, a računil ni ničesar za to, dobro vedoč, da bi to znabiti oplachilo roditelje dotičnih učencev, ki so itak imeli potem večje stroške, ko so dali fanta v srednje šole.

Živimo v dobi strastnih razrednih borb, v dobi krutih strankarskih nasprotstev in ljute socialne bojevitosti in upornosti, ki se objestno ob prsi tolče in venomer kriči, češ vse kolesa obstoje, če se tvoja moč upre. Žalibog, da se pri tem porabijo oziri na skupnost in celoto. Umrli g. nadučitelj ni silil nikdar v ospredje ter se je zadovoljil z vlogo, militeš gregarü. Prizadeval pa si je kot tak storiti zmiraj svojo dolžnost ter je v prvi vrsti uvaževal celoto, potem še le posamezne dele. S tem je narodu in ugledu svojega stanu več koristil, kakor marsikateri radikalec in vročokrvnež.

Lahka mu bodi zemljica!

Ohranimo mu blag, časten in trajen spomin!

Dr. B—n.

Gospodarstvo.

Sadjarska organizacija.

Poročal pri sadjarski anketi dne 8. februarja 1920 v Ljubljani vin. inštruktor Zupanc.

Tako sem prepotoval jedno poletje in bližala se je jesen. Precej vroče je še bilo. Sadjar sem dobil zelo dober kup. Enkrat s palico med veje in imel sem zrele jabolke na tleh.

Pozno popoldan sem tako korakal precej utrujen proti mestu N. Pri nekem kmetu dobil sem nekoliko večerje in ob kakih najstih spravim se grozno utrujen na pod v krmo. Noge so me bolele, kajti imel sem krvave žulje in po vrhu še po čisto nepotrebnem „volka.“

Ni se mi ljubilo razpravljati, ampak sezul sem samo čevlje in se tako oblečen vlečem v krmo. Zaspal sem takoj. Ob treh zjutraj me zbudijo mlatiči. Vstal sem, se obul in tako odšel iz krme, da me mlatiči niso videli, kajti ti ljudje navadno radi zbadajo čevljarčke, kar sem sam vedel iz izkušnje.

Počasi sem korakal proti mestu še jedno uro oddaljenem. Hotel sem priti do njega ob kaki šesti uri zjutraj.

In tako se je tudi zgodilo. Med potjo

Nekaj iz mojega življenja.

Piše M. Hupfensteiner.

Dali so me stariši učiti čevljarstva pri nekem bogatem mojstru v G . . . Dolga so bila štiri leta učenja in grenka tudi, a prestal sem jih vendarle. Delal sem še kakih pet mesecev pri svojem mojstru, kot pomočnik. Pri vsakem delu je treba človeku izkušnje, katero si pa človek sčasoma pridobi. Tudi čevljarček mora delati in videti vsakovrstne čevlje, da je dober in obiskan mojster. — V to svrho mora po svetu, ker ravno v širnem in daljnem svetu človek največ vidi in sliši, kar mu zelo koristi, če ne prej ko v sedmih letih.

Tako sem sklenil, da se podam s culico po svetu, da se v svojem delu še bolj izurim. Poslovil sem se od mojstra, ki mi pri odhodu stisne nekaj okroglega v roko in se podam domov k starišem, katerim sem naznanil, da grem na rajžo.

„Hodil bom kake dve leti“, sem jim rekel „in potlej se vrnem domov.“

Dali so mi veliko dobrih in lepih naukov denarja pa nič. In ravno zadnjega je človeku pri potovanju najbolj potreba.

Bil je lep pomladanski dan, ko jo krenem iz domače vasi na glavno cesto. — Kam in kako, tega sam nisem dobro vedel.

Bom pač šel kar naprej, sem si mislil in če pridem do kakšnega večjega trga ali mesta, bom pa pri čevljarških mojstrih povprašal, če potrebuje kakšnega pomočnika.

Denar, katerega sem si prihranil za pot, sem skrbno hranil in le tedaj sem si kupil sam kaj za jesti in piti, če že na nobeden način nisem mogel dobiti kako drugače — brez denarja. — Spal, večerjal in zajuterkval sem na „ferpflegsstacijah“, kosil sem pa v različnih hišah usmiljenih ljudi. Za žejo pil sem vodo, katere je dovolj na svetu. Na parnah sem tudi večkrat spal in to tembolj, ker so bile noči po letu tople in ker se da v senu tako sladko počivati.

Sadjarstvo je brez dvoma ena najvažnejših postranskih panog našega kmetijstva, saj stoji v štajerskem delu naše Slovenije približno 6 milijonov sadnih dreves in se je tam v predvojni dobi letno izvažalo povprečno 900 do 1000 vagonov sadja. Slične bodo sadjarske razmere tudi v drugih delih Slovenije. V celi Sloveniji pa potrebuje sadjarstvo v vsakem oziru izpolnitve.

To izpopolnitev je mogoča le v smotreni sadjarski organizaciji. Do sedaj ne more biti o kaki sadjarski organizaciji pri nas govora, saj razven par lokalnih sadjarskih društev nimamo nič, kar bi spadalo v to področje.

Sadjarsko organizacijo bi kazalo izvršiti v treh smerih, ki so:

1. pouk o splošnem sadjarstvu in sadni uporabi,
2. pomnožitev sadnega materiala,
3. izboljšanje sadne uporabe.

Prva smer naj bi pripadala slovenskemu sadjarskemu društvu, ki bi se naj v ta namen ustanovilo.

Drugo smer naj bi zasledovale drevesničarske zadruge in tretjo organizacije sadne uporabe.

Prva omenjena organizacija se naj osnuje na podlagi društvenega zakona, druga dve pa na podlagi združnega zakona.

Slovensko sadjarsko društvo naj ima svoj sedež v Ljubljani, da ima vodstvo društva vedno stike z vlado, oziroma s kmetijskim poverjeništvom.

Namen slov. sadj. društva naj bo:

1. pospeševati pouk o sadjarstvu in uporabi sadja;
2. izdajati spise sadjarske vsebine in društveno glasilo, ter ustanoviti društveno knjižnico;
3. zbirati snov za zgodovino slovenskega sadjarstva;
4. gojiti sadjarsko statistiko in poročevanje o sadni letini in drugih pojavih tičočih se sadjarstva;
5. gojiti spoznavanje sadnih vrst, med temi tudi lokalnih;
6. odločevati pri izbiranju za naše razmere prikladnih sadnih vrst;
7. posredovati nabavo cepičev in sadnega semena;
8. prirejati sadne razstave in sadne sejme;
9. prirejati poučne izlete;
10. proučevati sadne škodljivce in pokončevanje teh;
11. podpirati sadjarske poizkušnje;
12. pospeševati ustanovitev drevesničarskih in sadjarskih združenj;
13. pospeševati sadjarstvo na šolskih vrtih, ustanovitev vzornih nasadov in izbero matičnih dreves z ozirom na dobavo semena in cepičev;
14. preprečiti nereelno trgovino s sadnim drevjem;
15. baviti se s vprašanjem carine in to-

nisem srečal skoraj nikoga, dožl me pa sploh ni nobeden. V mestu je že bilo precej živahno.

Pestopivši most, pridem na majhen trg in srečajo me pekarčki, ki raznašajo sveže pecivo in pa čevljarčki s čevlji, škorni in štifletni.

Malo čudno se mi je zdelo, da je vsak, ki me je srečal, obstal in se skoraj na glas smejal. — Vraga, kaj sem danes tako čuden in smešen, da se mi posmehujejo, sem si mislil. Sem vendar takšen kakor vsak dan in še nikdar se mi ni nikdo posmehoval.

Čim bolj je šlo proti sedmim in pol osimim, tem bolj so ostajali otroci za menoj in se krohotali. Grabila me je jeza in vedel bi bil le rad, kaj je na meni tacega. Ogledujem in ogledujem se, a našel nisem ničesar.

„Glej ga, glej ga, kakšni je zadej! S kurami se je menda tepel“, tako so upili paglavci.

Kaj pa, ko bi jaz imel kako lišo na hrbtu, mi je šimelo v glavo in takoj stopim v prvo vežo, kjer slečem suknjo in jo ogledam na hrbtu.

O primaraha! Grom in pojata! — Na hrbtu suknje so se poznale dve strti jajci. Rumenjak in belak sta se lepo daleč na okoli

vornine za sadne izdelke in sadno drevje; 16. staviti primerne predloge vladi itd. Da doseže društvo svoj namen, bi moralo:

1. dobivati letno primerno državno podporo;
2. razviti živahno agitacijo za pristop in
3. pridobiti v vsakem župnijskem ali šolskem okolišu primerne izkušene zaupnika, ki bi smotreno podpirali cilje društva.

Kar se tiče druge smeri sadjarske organizacije, to je pomnožitev sadnega materiala, ki bi naj pripadala drevesničarskim združbam, je pripomniti, da je bilo v predvojni dobi drevesničarstvo v nekaterih krajih že precej udomačeno, posebno pri kmečkem naraščanju.

Stariši so prepuščali svojim sinovom delnjive za vzgajanje drevesc, ki so jih, kar jih ostalo čez lastno potrebo, prodajali drugim. Na ta način se je priklonilo kmečki naraščaj k domači grudi in okrepilo veselje do sadjarstva. Vojna doba je tudi tu neugodno posegla vmes. Te male drevesnice so večinoma zginile. Kar je pa bilo kje že udomačenega, se lahko s primernim poukom zopet obnovi in spravi na združni podlagi v obče koristno smer.

Drevesničarske zadruge naj bi se bavile po navodilih strokovnjakov s skupnim pridelovanjem in s skupno prodajo sadnih drevesc.

Tretja smer sadjarske organizacije pa naj bi se bavila z izboljšanjem sadne uporabe.

V ta namen je potrebna ustanovitev sadjarskih združenj, ki bi se bavile:

1. s skupnim razpečevanjem svežega sadja in sadnih izdelkov;
2. s skupno napravo sadjevca in brezalkoholnih pijač;
3. s sušenjem sadja in
4. z izdelovanjem drugih raznovrstnih sadnih izdelkov.

Da bi pa bil tem združbam obstoj zasilguran, bi moralo biti velikopotezne in imeti svoj sedež blizu prometnih središč. Nadalje bi morale imeti dobro strokovno in trgovsko izobraženo vodstvo.

* * *

Zamenjavanje kronskih bankovcev avstro-ogrske banke za kronsko-dinarske bankovce. Z zamenjavanjem se začne pri nas dne 16. februarja t. l. Zamenjavali se bodo bankovci Avstro-ogrske banke po 20, 50, 100 in 1000 K, ki so pravilno kolkovani. Te bankovce bodo po vsej Sloveniji zamenjavali davčni uradi, in sicer vse štiri vrste kronskih bankovcev, le ljubljanska dva davčna urada samo bankovce po 20, 50 in 100 K. Tisočake bo zamenjavala v Ljubljani samo finančna deželna blagajna na Krekovem trgu. Tudi podružnici Avstroogrske banke v Ljubljani in Mariboru bosta sprejemali v zameno, pa samo bankovce po 20, 50 in 100 kron. Od 1. februarja t. l. dalje so novi bankovci Narod-

razmazala, luščine so se pa držale suknje kakor pečat. Zvečer, ko sem se ves utrujen vlegel v slamo, vlegel sem se tudi na dve jajci, a zapazil nisem radi utrujenosti.

Kaj sem si hotel! Suknje nisem mogel več tako obleči, ampak zgrnil sem jo čez roko in jo mahal po najbolj temnih stranskih ulicah do vode, kjer bi si bil suknjo osnažil.

Toda s tem, da sem nesel suknjo na roki in jo mahal v rokavih, prišel z deža pod kap.

Srajca moja je bila vse druga nego srajca. Umazana je bila tako, da človek ni spoznal, ali je bila nova, bela ali siva, ali kakšna. Na lahtih bila je strgana in kazal sem radovednemu občinstvu svoje potolčene lahte.

Zopet so se mi smejali in me imeli za malo prišmukjenega, ker nosim suknjo v roki in kažem črno srajco.

Toda kmalu sem se spravil iz mesta in prišel do vode, kjer sem ribal in drgal suknjo tako dolgo, da se ni nič več poznalo. Potlej sem se pa vlegel oblečen na prod in kazal hrbet ljubemu solncu, da bi ga posušilo; ležal in grel sem se kakor martinček.

ne banke SHS splošno zakonito plačilno sredstvo v celem kraljestvu, tako, da se z njimi plačujejo polnoveljavne vse obveznosti, dogovorjene v kronah ali dinarjih. Upnik nima pravice zahtevati od dolžnika plačilo v kronskih bankovcih Avstro-ogrske banke ali v dinarskih bankovcih Narodne banke kraljevine Srbije. Vsakdo mora vzeti za plačilo nove kronsko-dinarske bankovce. Dne 15. marca t. l. prenehajo biti kronski bankovci Avstro-ogrske banke po 20, 50, 100 in 1000 K pri nas splošno zakonito plačilno sredstvo. Ostanjejo pa še nadalje v prometu kronski bankovci po 1, 2 in 10 K. Ti se bodo vzeli pozneje iz prometa. — Delegacija ministrstva financ za Slovenijo in Istro v Ljubljani.

Razdelitev veleposestev. Beograd, 17. (Izvirno poročilo.) Regent je podpisal ukaz o ekspropriaciji veleposestev v državne in komunalne svrhe in v korist zgradbe uradnih in delavskih hiš.

Preskrba Slovenije s sladkorjem. Odsek za prehrano objavlja: Radi nepričakovane slabe produkcije v domačih sladkornih tovarnah bo dobila Slovenija samo še enkrat majhen kontingent domačega sladkorja. Ta kontingent je sicer že odkazan, vendar ga doslej še ni bilo mogoče prevzeti, ker je manjkalo gotovino za plačilo kupnine. Čim bo gotovina na razpolago, pride ta sladkor in se bo razdelil sorazmerno na posamezne okraje. Ker je, kakor rečeno, odkazan le majhen kontingent, bo prišla na posameznika le mala količina. Prebivalstvo bo treba odslej preskrbovati s sladkorjem, ki se bo uvozil v prosti trgovini iz inozemstva. Trgovski krogi v Sloveniji so se že začeli zanimati za uvoz sladkorja. Tako bo ljubljanska trrdka Anton Krisper Coloniale (imejitelj g. ravnatelj Lilleg) koncem tega meseca, ali pričetkom marca dobila iz Trsta 40 vagonov amerikanskega sladkorja, ki ga bo v sporazumu z odsekom za prehrano razdelila na Kranjskem in Koroškem. Cena temu sladkorju bo 35 do 40 kron za en kilogram. Na drugi strani dobi zveza slovenskih trgovcev v Celju ta mesec 20 vagonov sladkorja iz Čehoslovaske in s posredovanjem trrdke Anton Krisper 20 vagonov amerikanskega sladkorja iz Trsta, ki se bo razdelil na Štajerskem in v Prekmurju. — Cena temu sladkorju bo 35 do 40 kron za en kilogram. Tudi za naprej bodo morali trgovci s sodelovanjem denarnih zavodov dobavljati sladkor iz inozemstva, dokler ne bo domača produkcija toliko, da bo krila potrebo domačega prebivalstva. Dobava sladkorja iz inozemstva dandanes ni lahka, temveč zadeva na največje težkoče. Radi visoke tuje valute je seveda tudi cena sladkorju tako visoka.

Dopisi.

Franc Pihler †. Zopet nam je pobrala smrtna kosa enega iz naših vrst. Dne 15. svečana opoldne je zatisnila ledena roka, smrtnega angelja trudne oči g. Franju Pihlerju, davčnemu kontrolorju. V življenju je bil tih in skromen, a red, zelo rad vesel in dvotipen. Še raje je imel veselo družbo. Kdor ga je поблиžje poznal, ga je vzljubil. V Ptuj se je še le zadnji čas zopet lotil političnega dela. Bil pa je marljiv političen delavec v svojih mlajših letih. Zato so ga avstrijsko oblasti predstavljale iz kraja v kraj. Komaj si je ustvaril dom v enem kraju, že so mu doposlali potni list za drugo mesto. Nikjer niso hoteli moza, ki je ljubil svoj slovenski narod, ki ga je branil ob vsaki priliki. Tako je prepotoval Brežice, Celje, Radgona, Slovenjgradec in še nekaj manjših krajev. V decembru l. 1916 je bil premeščen na Ptuj. Bolehal je že več let na hudi srčni napaki. Vojne razmere o privatnem življenju, naporan služba v uradu, vse to je popolnoma oslabilo njegov itak rahel organizem. Močen prehlad je povročil špansko bolezen, ki ga je 7. svečana priklonila na postelj, s katere ni več vstal. Rodbina je izgubila dobrega soproga in očeta, stanovski tovariši odkritega